

Projecte:

Salvem el nostre pati.

**Fem del pati de l'escola,
un espai d'oportunitats
educatives.**

Escola Les Ferreries de Palafolls

“...convertir el pati en una aula més de l'escola, en un lloc agradable, estimulant i amb elements que aportin aquell grau de curiositat a l'infant que li convidin a explorar i investigar.”

Francesco Tonucci

Esquema

1. Justificació del Projecte

2. Anàlisi dels recursos i les intervencions actuals en el pati.

2.1. L'estat de l'espai. Les condicions físiques per al joc al pati.

2.2. Intervencions específiques del joc al pati.

2.3. Els Projectes curriculars i la seva vinculació al pati.

3. Organització.

4. Propostes.

5. Com aconseguir-ho ?

5.1. L'àmbit de disseny, organització i realització del Projecte.

5.2. L'àmbit pressupostari i de cerca de recursos.

6. El pati d'Educació Infantil dins d'aquest Projecte.

7. Avaluació, seguiment i manteniment.

1. Justificació del projecte.

Fa ja uns anys que, impulsat pels mestres especialistes de l'àrea d'Educació Física, es va iniciar les bases d'aquest projecte que ara us presentem. La percepció que teníem del nostre espai i del temps d'esbarjo no ens acabava d'agradar i vam començar a pensar com podríem transformar-lo en una part important dins de l'àmbit escolar i en una eina educativa. Al principi eren tot un ventall d'idees sense connexió que mica en mica han anat formant un projecte que significa no només un canvi estructural de l'espai, si no que ofereix l'oportunitat d'incorporar el pati al currículum i a l'aprenentatge de les diferents àrees de coneixement.

Nosaltres pensem que el nostre pati pot esdevenir un espai únic d'oportunitats d'aprenentatge ple de recursos educatius, un espai únic de convivència, i evidentment, un espai essencial per al desenvolupament de la capacitat de jugar i per tant, amb un immens potencial pel que fa als seus beneficis educatius. Però per tot això, es necessari tornar a dissenyar-lo i repensar-lo, a la vegada que promoure el debat sobre la necessitat d'adequar-lo a la funció educativa com un espai estimulador del desenvolupament global i harmoniós dels nostres infants, evidentment , a través del joc, de la experimentació i de la curiositat.

El pati no és tan sols un espai d'esbarjo, és un espai diferenciat, i un dels més utilitzats del centre amb una important càrrega d'hores lectives. El temps dedicat a l'esbarjo és de 30 minuts al dia a primària. Això significa un total de 525 hores en tota l'etapa, més hores de les que es dediquen a matèries com educació física, religió (que és voluntària); i gairebé amb la mateixa càrrega horària que llengua i literatura catalana o llengua i literatura castellana, la llengua estrangera, o exactament les mateixes hores que es dediquen a educació artística.

Si es considera una activitat educativa integrada en l'horari lectiu dels alumnes, per què no es té en compte com a un dels recursos educatius de l'escola ?

Potser sigui que la relació pati-joc, juntament a la manca de reconeixement del joc com a actitud educativa ens ha fet no dedicar ni temps ni esforços en el seu disseny com a espai de joc, i per tant, de desenvolupament i d'educació.

Actualment només és contemplat com a espai per a les activitats físiques i esportives. Però el pati pot afavorir a més del joc motriu, imprescindible en els nens i les nenes d'aquestes edats, el joc d'experimentació, el joc simbòlic, ...

D'altra banda, aquest temps de joc suposa un inestimable recurs que afavoreix el desenvolupament dels nens i nenes i fa una enorme aportació al desenvolupament de competències bàsiques, com són:

- El desenvolupament personal amb repercussions directes en l'autoestima, la gestió emocional, la motivació per la relació i l'entesa amb els altres, la millora en les formes d'organització, cooperació i col·laboració.
- La convivència amb els altres respectant les normes i els hàbits cívics, la participació amb responsabilitat en la presa de decisions, utilitzant el diàleg per arribar a acords, assumint obligacions i responsabilitats.

Vist tot això, i després d'indagar i investigar sobre les accions que altres escoles a Catalunya i en tot el món ja han dut a la pràctica, podem afirmar que...

“volem un pati diferent, més motivador
i amb més possibilitats educatives.”

2. Anàlisi dels recursos i les intervencions actuals en el pati.

2.1. L'estat de l'espai. Les condicions físiques per al joc al pati.

Actualment, el nostre pati el podem distribuir en tres espais:

- 1. La pista poliesportiva.** Amb les línies dels diferents esports molt poc marcades o inexistents, sense xarxes en les cistelles ni en les porteries.
- 2. Les zones de terra.** Amb alguns bancs per seure i cap element significatiu. Una petita part d'aquesta zona té l'ombra d'arbres.
- 3. El pati de primer.** Amb una estructura d'equilibri i agilitat i algun banc per seure.

Ara anem a veure quina és la situació morfològica del nostre pati analitzant la presència d'elements de joc, la grandària del pati i la varietat de superfícies que presenta.

Els elements de joc.

En general poden ser de tres tipus: 1) els elements lúdics de joc pròpiament dits, és a dir, aparells o instal·lacions com tobogans, estructures de fusta, plàstic o metall, jocs pintats... 2) els elements de joc naturals, sobretot bosc o arbres prou sòlids o abundants per ser propiciadors de joc. 3) i els elements de joc arquitectònics que, sense ser jocs, el facilitin o l'enriqueixin, com per exemple escales, porxos, desnivells...

En la nostra escola, només trobem dos elements pròpiament lúdics (aparells o instal·lacions) com són la pista poliesportiva i la estructura d'equilibri i habilitats del pati reservat a primer. Quant a elements de joc natural, no podem considerar els arbres del bosquet ja que no són elements propiciadors del joc. Per últim,

tenim pocs elements arquitectònics que facilitin o enriqueixin el joc: algunes escales de fusta i alguns desnivells.

Grandària del pati. La normativa ens indica que hi han d'haver 4 m² d'espai de joc per nen a infantil, i 2 m² a primària. Això implicaria a primària la necessitat d'un total de 750 m² d'espai de joc (375x2), amb l'obligatorietat d'incloure-hi una pista poliesportiva. En el nostre cas, es compleix amb aquests requisits, amb un espai de terra que supera aquestes mesures i la pista poliesportiva, que té uns 800 m² (20x40).

Varietat de superfícies. Només tenim dos tipus de superfície de joc. Per una banda, el ciment de la pista poliesportiva. La resta del pati és de terra.

Com podeu comprovar, el nostre pati ofereix poques alternatives de joc i d'experimentació, així que el futbol, acapara el joc dels nens i les nenes, i es juga en la pista i en cada un dels espais de terra.

Nosaltres estem convençuts/es de la gran importància que les condicions físiques dels espais i l'oferta disponible d'elements i superfícies present en el pati tenen sobre les activitats i les possibilitats d'ús.

2.2. Intervencions específiques del joc al pati.

Les principals intervencions que s'han realitzat sobre el joc, els recursos i la utilització del nostre pati en els darrers anys han estat les següents:

- La incorporació de pilotes i cordes com a material de pati, fet que de forma inconscient, ha promocionat el futbol en pràcticament tots els espais del pati. Des del curs passat aquest material es guarda al gimnàs.
- L'ordenació de l'ocupació de la pista poliesportiva, estipulant quin nivell ocupa l'espai cada un dels dies de la setmana.

- La possibilitat de deixar jugar de manera simultània a bàsquet i futbol als alumnes que ho desitgin a la pista poliesportiva.
- L'acord d'ús exclusiu d'un dels patis pels grups de primer nivell de primària.

Respecte a aquestes propostes cal remarcar que creiem que:

El fet de tenir tot el material a l'entrada del gimnàs no ha solucionat el problema de la pèrdua i distribució del material. Les teulades a baixa alçada, la falta de xarxa de protecció a la pista, i el fet que tots els espais de pati s'ocupin amb la pràctica del futbol, fa molt difícil la solució d'aquest problema.

La separació per raons d'edat dels espais del pati de primària, ja sigui l'ús de la pista o del pati de primer, no potencia el joc entre nois i noies de diferents edats. Aquest fet, que en principi es fa per evitar agressions i conflictes dels més grans als més petits, creiem que provoca una limitació de les possibilitats de relació, de la transmissió de valors educatius com el respecte, la col.laboració i la pressa d'acords, i a més, resta possibilitat d'espai al joc de tots. Aquest últim aspecte és important, ja que, posant l'exemple de la pista poliesportiva, un espai de 850 m² (aproximadament 1/3 de l'espai total) pot estar ocupat per només 20 o 30 alumnes amb un ús exclusiu.

És evident la poca intervenció educativa en el nostre pati. Moltes vegades podem caure en la frase “no cal regular-ho tot”, però no podem oblidar que l'espai de pati ocupa, com ja hem dit abans, una part important de l'espai horari lectiu dels nens i les nenes, i que potser no cal dirigir-lo, però sí planificar-lo i actuar perquè sigui un espai d'aprenentatge i de transmissió educativa. Des d'aquesta perspectiva, creiem que és absolutament necessari provocar espais alternatius de joc que estimulin als nens i nenes a conduir l'estona de pati a altres pràctiques diferents a jugar a futbol o saltar a la corda.

2.3. Els Projectes curriculars i la seva vinculació al pati.

Actualment s'associa a l'Educació física com l'única àrea vinculada curricularment al pati i als seus espais. La resta d'àrees de coneixement l'utilitzen poc o res. I és ben cert que l'ús del pati, sobretot de la pista poliesportiva, és molt important en l'organització de les classes d'educació física, ja que es converteix, juntament amb el gimnàs, en l'espai aula d'aquesta àrea. Però també és cert que disposem d'un espai de pati prou gran en el qual podrien conviure els aprenentatges de diferents àrees.

En aquest aspecte, poden ser molt útils algunes de les propostes que apareixen en aquest projecte, com les taules i cadires al pati, la bibliopati, l'hortet de l'escola, el recorregut de plantes i arbres, o les zones d'experimentació ...

3. Organització.

“Si el pati és un espai de tots,
aquest projecte ha d’acabar sent també de tots.”

Amb aquesta afirmació inicial, us proposem una organització que, tot i haver començat en un grup de mestres i alumnes concret de l’escola, ha de passar a formar part de tota la comunitat educativa: els/les alumnes, l’equip docent, i les famílies.

La idea és crear una Comissió o Grup de treball de mestres i equip directiu, alumnes i pares i mares d’alumnes. Aquesta Comissió s’encarregaria de ...

- Buscar mecanismes de difusió del projecte entre la resta de la nostra comunitat educativa.
- Triar les propostes segons la seva viabilitat i dissenyar la manera de fer-les a la nostra escola.
- Buscar els recursos econòmics necessaris per fer realitat les propostes del projecte.
- Organitzar el treball a realitzar amb els voluntaris del projecte.

Actualment, els/les alumnes de sisè s’han organitzat en diferents grups de treball per tal de repartir les diferents tasques. Durant l’últim trimestre hem anat treballant en la cerca de diferents alternatives i propostes, així com en la detecció de les diferents mancances que creiem que existeixen en el nostre pati. Aquest treball s’ha realitzat tant presencial, en reunions al gimnàs de l’escola, com de forma no presencial, mitjançant formularis i documents compartits a la xarxa.

Paral·lelament, hem anat treballant, en la cerca de possibles ajuts econòmics.

Arribat aquest punt, creiem necessàries dues actuacions per tal de consolidar aquest projecte:

- La primera és adoptar aquest projecte com a projecte d'escola, és a dir, que tots treballem en ell i ens comprometem a portar-lo a la pràctica. Creiem que només així podrem fer d'aquest projecte una eina de millora educativa.
- La segona actuació, implica la participació de tots els alumnes de l'escola, i de les seves famílies. En un primer moment, demanant als alumnes que participin en el projecte, per exemple, decidint amb la seva valoració els elements i les accions que es faran, i aportant les seves pròpies idees per poder ser valorades i, si és possible, fer-les realitat. Més endavant, quan ja estiguin més o menys triades les actuacions que s'han de realitzar, proposem crear grups de treball compartits entre representants de mestres, d'alumnes i de les famílies, per esbrinar la millor forma de portar a la realitat cada una de les propostes del projecte. Creiem que només amb la participació real de tots i totes podrem fer d'aquest un Projecte de tots.

Estaria molt bé que es treballés des de les aules aquest projecte i que els alumnes es sentissin que formen part del nou espai de pati.

4. Propostes.

“Imagineu que poguéssiu decidir com seria el pati de la nostra escola.

Si fos així, com seria el nostre pati ? ”

Durant aquesta primera fase del projecte, els alumnes de sisè han estat imaginant el pati que volen tenir. Hem fet trobades per parlar de les possibles idees de canvi que anaven sortint. També s’han realitzat formularis en xarxa per poder agrupar les diferents propostes, i escollir les més valorades.

A continuació teniu un recull de les diferents propostes que per ara han anat sorgint. No és un llistat tancat, i estaria molt bé que tots, nens i nenes, mestres i famílies poguessin aportar idees noves.

No som la primera escola que fa un projecte de pati, més o menys ambiciós, així que la web està plena a vessar de propostes molt creatives que podem utilitzar.

4.1. Espais d’equilibri, d’habilitat i d’experimentació amb neumàtics vells.

4.2. Espais d'equilibri, d'habilitat i d'experimentació amb troncs i fustes.

4.3. Taules i bancs per seure en l'esbarjo, llegir o fer classe fora de l'aula.

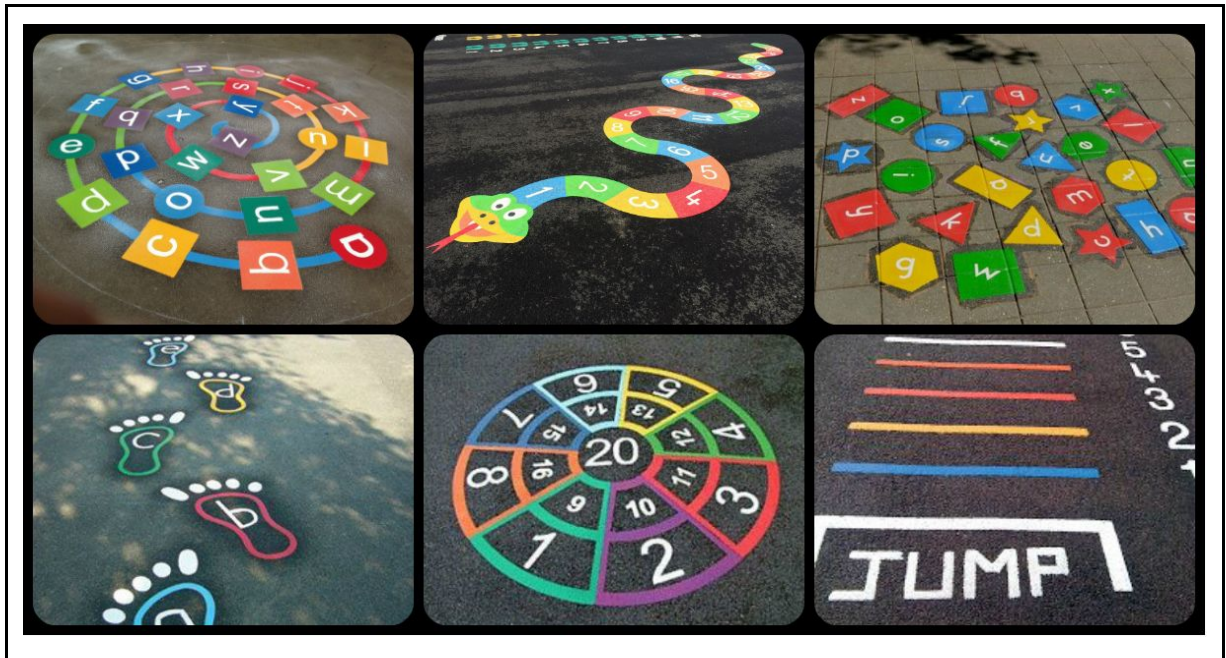

4.4. Jocs pintats al terra.

4.5. Diferents taules amb rodes i fusta per jugar a jocs de taula.

4.6. Decoració amb pintura de les parets del pati.

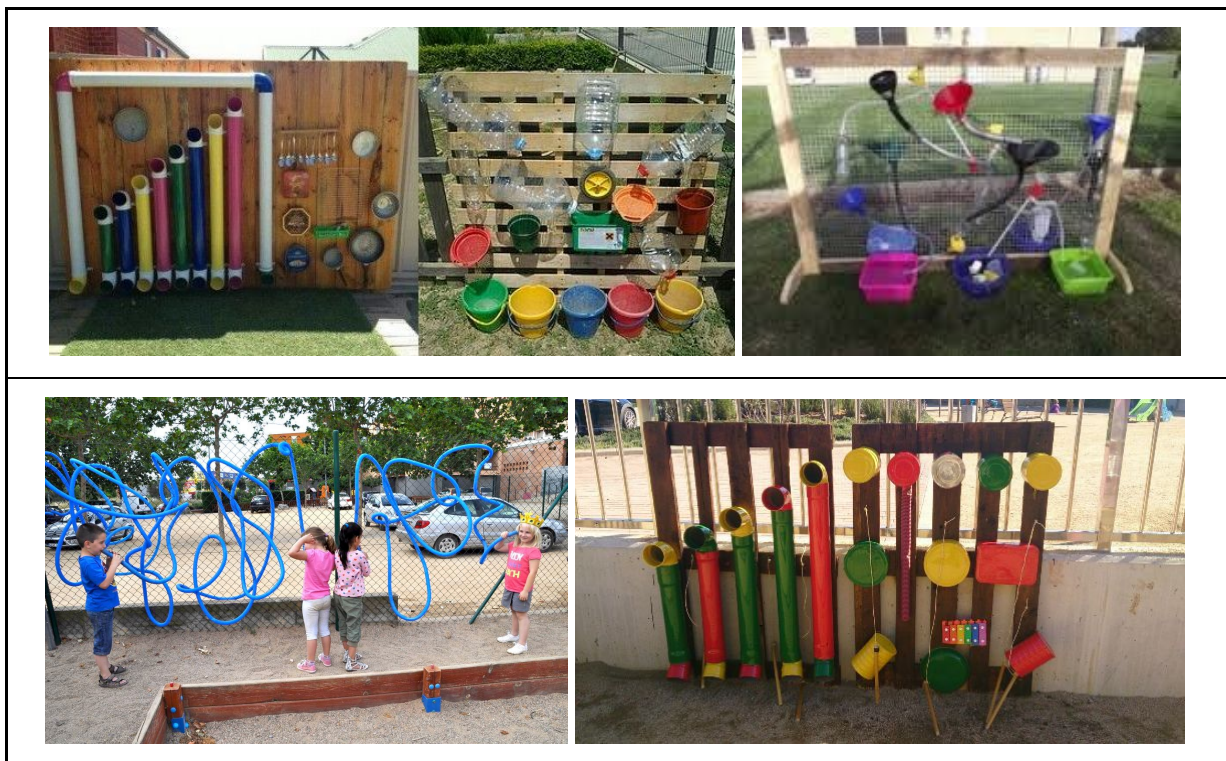

4.7. Estructures d'agilitat, amb trepes, ponts, túnels, i altres elements.

4.8. Pareds o espais d'experimentació amb tubs, materials de reciclatge, etc.

4.9. Sorrals per jugar.

4.10. Jardineres decoratives amb plantes.

4.11. Hort escolar i classificació retolada dels arbres de l'escola.

4.12. Pintar diferents línies de jocs i esports a la pista.

4.13. Pareds amb capa de pissarra per pintar i dibuixar.

4.14. Bibliopati

5. Com aconseguir-ho ?

Com es pot comprovar, aquest projecte és molt ambiciós, i implica a l'escola (Equip docent, alumnes, AMPA, famílies) i també a altres Entitats com l'Ajuntament. Aquesta implicació ha de ser realitzada en dos àmbits:

5.1. L'àmbit de disseny, organització i realització del projecte.

Com ja hem dit, tota la comunitat educativa ha d'estar implicada en aquest projecte. En aquest apartat podem diferenciar una sèrie de fases que ens portaran a la finalització del projecte.

Fase de decisió i tria dels canvis i les accions a realitzar. En aquesta fase haurem de decidir quins canvis volem fer, com els podem fer i quins recursos serien necessaris per poder fer-los. Aquesta fase està oberta a la participació de totes les persones que formen la comunitat educativa.

Fase de cerca dels recursos necessaris. En aquesta fase, una comissió o grup de treball específic haurà de buscar la manera d'obtenir els recursos que ens faran falta per portar a la pràctica el projecte.

Fase de treball al pati. Un cop preses les decisions (què farem ?) i fet la cerca dels recursos necessaris (què necessitem per fer-ho ?), haurem de planificar com ens organitzem (com fer-ho ?) i el calendari de les actuacions que es faran al llarg del projecte (quan fer-ho ?).

5.2. L'àmbit pressupostari i de cerca de recursos.

Un altre aspecte que hem de tenir en compte en un projecte tan ambiciós com aquest, és d'on obtindrem els diners necessaris per fer realitat les intervencions al pati que hem dissenyat i organitzat. Creiem que hi han quatre possibles vies de subvenció d'aquest projecte:

- 1. Aportacions de l'Ajuntament com a ampliació, millora i manteniment de l'espai escolar.**
- 2. Aportació de l'escola,** bé sigui del pressupost rebut des del Departament d'Ensenyament, o de la partida del material, ja que aquest projecte retorna directament als alumnes.

3. Aportacions des de les famílies a través de l'AMPA de l'escola.

4. Altres aportacions, com poden ser fires, sortejos, o altres activitats per recaptar diners de manera específica per aquest projecte.

6. El pati d'Educació Infantil dins d'aquest projecte.

Com heu pogut comprovar, fins ara només hem fet referències al pati d'Educació Primària. No és que no tinguem en compte a l'Educació Infantil, res més allunyat d'això. Però és cert que, tot i tenir possibilitats de millora, l'estat dels patis d'Infantil és molt diferent a l'estat dels patis de Primària. Aquest fet, motivat per la relació positiva que des d'aquesta etapa se li dona al joc com un element formatiu i educatiu, fa que les actuacions en un i altre espai hagin de ser molt diferents, però poden ser complementaries ...

A l'igual que hem fet a Primària, anem a analitzar els recursos actuals dels patis d'Infantil, i a fer una sèrie de propostes de millora.

Educació Infantil disposa actualment de dos patis:

- Un per P3, separat de la resta per una tanca, i amb estructures fixes de joc, així com un sorral i materials diversos de joc com caixes, pales, galledes, carretons, etc.
- Un pati de P4 i P5, amb una estructura de joc i materials de joc com carretons, pales, galledes, pilotes, etc.

Les propostes de millora van molt lligades a les de Primària, i en un principi serien:

- Graderia de rodes al costat de tota la tanca de colors que separa els actuals patis de primer i de P4 i P5.

- Sorral en el pati de P4 i P5.
- Compartir la zona d'estructures, neumàtics i fustes de primària, en horaris diferents de pati.
- Compartir la zona de jocs pintats al terra de Primària en horaris diferents de pati.
- Crear parets d'experimentació semblants a les de Primària.
- I evidentment, poder-se aprofitar de totes les altres iniciatives del pati de Primària com l'hortet, les taules, etc...

De totes maneres, aquestes propostes són només un recull de les converses inicials amb els/les mestres d'Infantil durant aquests dies, però si s'acaba realitzant aquest projecte com a projecte d'escola, seria convenient i necessari la participació més activa de representats d'Infantil en el grup de treball que coordini aquest projecte.

7. Avaluació, seguiment i manteniment del projecte.

Com en qualsevol projecte hi haurà d'haver una avaluació del seus resultats i del funcionament de les seves intervencions. Aquesta avaluació haurà d'estar també dirigida a tota la comunitat educativa, i quedar reflectida en la memòria de centre. Es pot fer a través de formularis que podran omplir alumnes, mestres i famílies, valorant els resultats i les millores en el pati després d'aquest projecte.

També ha d'haver-hi un seguiment continu del projecte que valori les possibles incidències que puguin generar les intervencions realitzades.

Per últim, aquest projecte no ha de ser un esforç que amb el pas del temps es vagi oblidant i abandonant. No ens hem de permetre que un esforç tan immens s'acabi al cap d'uns anys malgastant.

És per tot això que proposem un grup de treball (podria ser el mateix grup de treball que ha coordinat el projecte, o bé un altre) que vetlli cada curs pel manteniment de les estructures, de les dinàmiques, dels materials i de les actuacions educatives en el nostre pati. Igualment necessari serà contemplar una partida en el pressupost pel manteniment, i la possibilitat de partides extraordinàries al cap d'alguns cursos escolars per millorar o ampliar el projecte.

“Tots els somnis es poden fer realitat si tens el coratge suficient per perseguir-los”

Walt Disney

Amb aquesta frase d'un gran somiador com Walt Disney volem intentar animar-vos a compartir i treballar junts en aquest projecte. Nosaltres creiem que aquest somni és possible ... I vosaltres ?

Projecte presentat per:

Escola Les Ferreries de Palafolls